

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/18/2000

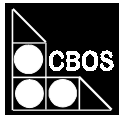
EGALITARYZM W SPOŁECZEŃSTWIE POLSKIM

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Mimo iż od roku '97 systematycznie spada przekonanie, że wysokie wynagradzanie tych, którzy dobrze pracują, jest niezbędne dla pomyślności polskiej gospodarki, a dla jej rozwoju konieczne jest, aby energiczni przedsiębiorcy uzyskiwali wysokie dochody, nadal oba te stwierdzenia spotykają się z aprobatą większości ankietowanych (odpowiednio 81% i 58%).
- ◆ Od roku '97 maleje deklarowane poparcie dla zróżnicowania dochodów. Z poglądem, że nierówności dochodów są niezbędne dla postępu gospodarczego, zgadza się co trzeci badany (spadek z 48% do 32%), a niespełna co piąty (spadek z 38% do 19%) jest zdania, że duże różnice dochodów są warunkiem zapanowania w Polsce dobrobytu. Ta ostatnia teza budzi sprzeciw większości respondentów (wzrost z 29% do 57%).
- ◆ Istnieje powszechne przekonanie, iż zróżnicowanie zarobków w Polsce jest zbyt duże (91%) oraz że w naszym kraju są za duże różnice między biednymi i bogatymi (92%). Prawie trzy czwarte ankietowanych (72%) jest zdania, że dochody i bogactwo powinny być sprawiedliwiej rozdzielone między osoby pracujące. Z akceptacją większości Polaków spotyka się też interwencjonizm, rozumiany jako wpływ państwa na rozpiętość między najniższymi i najwyższymi zarobkami (82%) oraz niwelowanie istniejących już różnic (80%).
- ◆ Trzy piąte badanych (60%) deklaruje wysoki egalitaryzm w sferze ekonomicznej. Jego zwolennikami są przede wszystkim osoby znajdujące się na dole drabiny społecznej i ekonomicznej. Elity społeczne i ekonomiczne częściej niż przedstawiciele pozostałych grup deklarują niski poziom akceptacji równości w sferze materialnej i antyegalitarny stosunek do nierówności dochodów jako warunku rozwoju gospodarczego.

EGALITARYZM W SPOŁECZEŃSTWIE POLSKIM

Z chwilą zainicjowania przekształceń systemowych nastąpiły istotne zmiany w sposobie wynagradzania za pracę, a tym samym zróżnicowanie w sferze dochodów i zasobów materialnych. CBOS od lat podejmuje problematykę zróżnicowania materialnych warunków życia, społecznego postrzegania biedy i bogactwa itp. Z naszych badań wynika, że postępujące rozwarstwienie społeczeństwa budzi silne kontrowersje.

W grudniowym sondażu¹ po raz kolejny badaliśmy stosunek Polaków do zróżnicowań zarobków, nierówności dochodów, rozwarstwienia społecznego i powinności państwa w sytuacji istniejących różnic materialnego poziomu życia różnych grup społecznych.

STOSUNEK DO NIERÓWNOŚCI DOCHODÓW

Polacy są niemal powszechnie przekonani o tym, że *aby w przyszłości osiągnąć w Polsce dobrobyt, należy wysoko wynagradzać tych, którzy dobrze pracują* (81% wskazań). Badani są w tej sprawie dość jednomyślni: opinię taką podziela większość przedstawicieli wszystkich grup społecznych, a tylko nieliczni (4%) nie zgadzają się z nią lub nie mają wyrobionego poglądu w tej sprawie (5%).

¹ Badanie „Państwo i obywatel” przeprowadzono w dniach 3-15 grudnia ‘99 na liczącej 1521 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

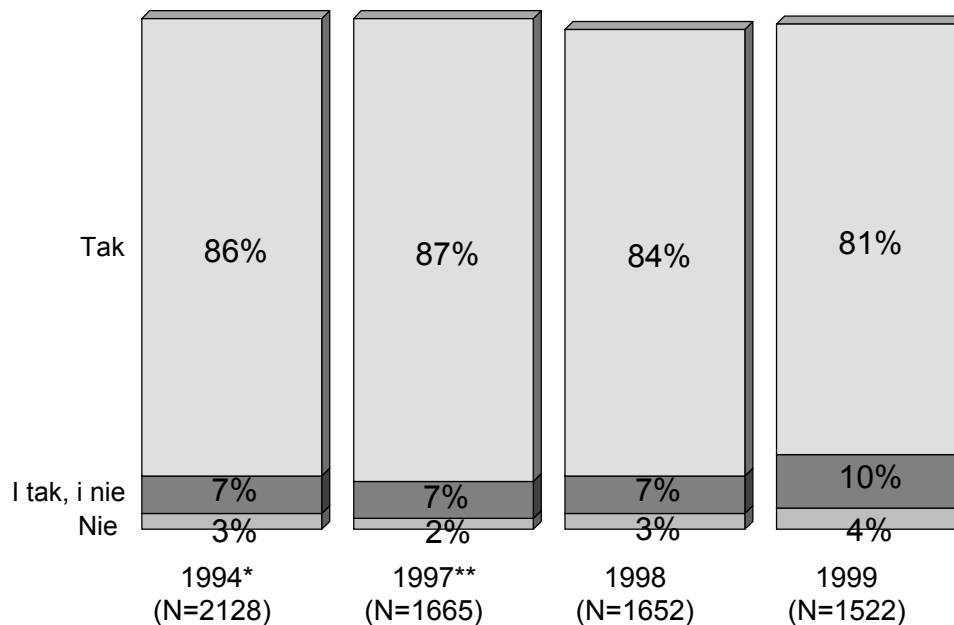
Z aprobatą ponad połowy ankietowanych (58%) spotyka się również teza, że *energiczni przedsiębiorcy muszą dobrze zarabiać, aby rozwijała się polska gospodarka*. Zdania na temat nagradzania przedsiębiorczości są bardziej zróżnicowane niż opinie o konieczności odpowiedniego wynagradzania za dobrze wykonywaną pracę. Niemal co piąty badany (19%) ma ambiwalentny stosunek do tego stwierdzenia, a 15% wyraża odmienny pogląd. Spośród grup zawodowo aktywnych najczęściej nie zgadzają się z tą opinią lub widzą w tym zarówno dobre, jak i złe strony przedstawiciele robotników (wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych) oraz rolnicy. Ogólnie jednak można stwierdzić, że we wszystkich grupach społecznych aprobatą tezy o konieczności dobrego wynagradzania energicznych przedsiębiorców przeważa nad jej dezaprobatą lub odpowiedziami ambiwalentnymi. Poparcie dla tego stwierdzenia jest tym częstsze, im ankietowani są lepiej wykształceni, osiągają wyższe dochody *per capita* oraz im lepiej oceniają warunki materialne własnych gospodarstw domowych (zob. tabele aneksowe).

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, zgadza się Pan(i), że:	Tak	I tak, i nie	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- aby w przyszłości osiągnąć w Polsce dobrobyt, należy wysoko wynagradzać tych, którzy dobrze pracują	81	10	4	5
- energiczni przedsiębiorcy muszą dobrze zarabiać, aby rozwijała się polska gospodarka	58	19	15	8

Od roku '97 powoli, ale systematycznie spada akceptacja tezy, iż *aby w przyszłości osiągnąć w Polsce dobrobyt, należy wysoko wynagradzać tych, którzy dobrze pracują*. Znacznie wyraźniej traci swych zwolenników pogląd, że *energiczni przedsiębiorcy muszą dobrze zarabiać, aby rozwijała się polska gospodarka*.

RYS. 1. CZY, OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC, ZGADZA SIĘ PAN(I), ŻE ABY W PRZYSZŁOŚCI OSIĄGNAĆ W POLSCE DOBROBYT, NALEŻY WYSOKO WYNAGRADZAĆ TYCH, KTÓRZY DOBRZE PRACUJĄ?

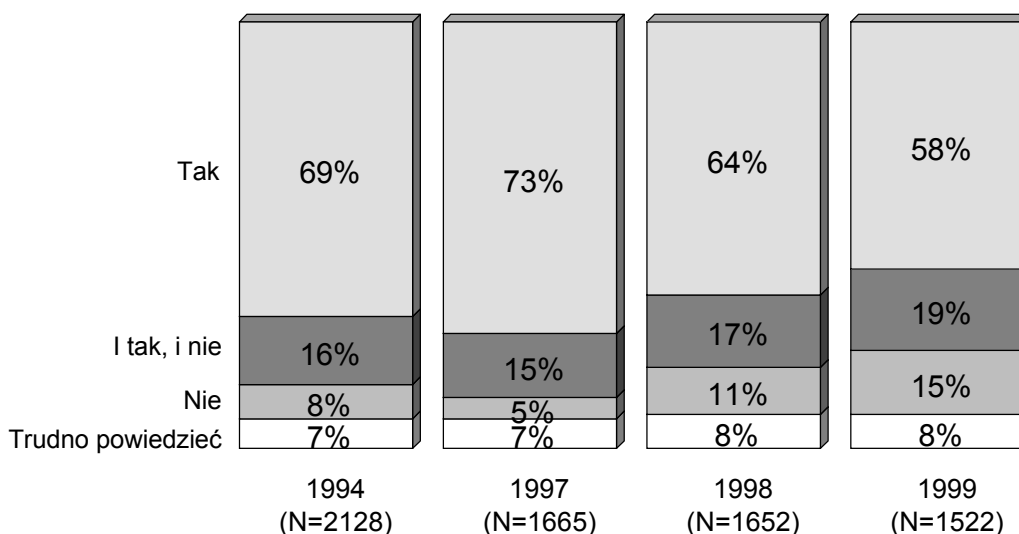

* Badanie „Opinie o gospodarce i państwie” zrealizowane przez CBOS w dniach 14 października - 7 listopada '94, finansowane i przeprowadzone na zlecenie The Australian National University of Melbourne.

** Badanie „Opinie o gospodarstwie i państwie” zrealizowane na zlecenie Instytutu Studiów Politycznych PAN.

Pominięto „trudno powiedzieć”

RYS. 2. CZY, OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC, ZGADZA SIĘ PAN(I), ŻE ENERGICZNI PRZEDSIĘBIORCY MUSZĄ DOBRZE ZARABIAĆ, ABY ROZWIJAŁA SIĘ POLSKA GOSPODARKA?

W opinii większości ankietowanych nie znajdują uznania różnice w poziomie materialnym różnych grup społecznych wynikające z nierówności i zbyt dużych zróżnicowań uzyskiwanych dochodów.

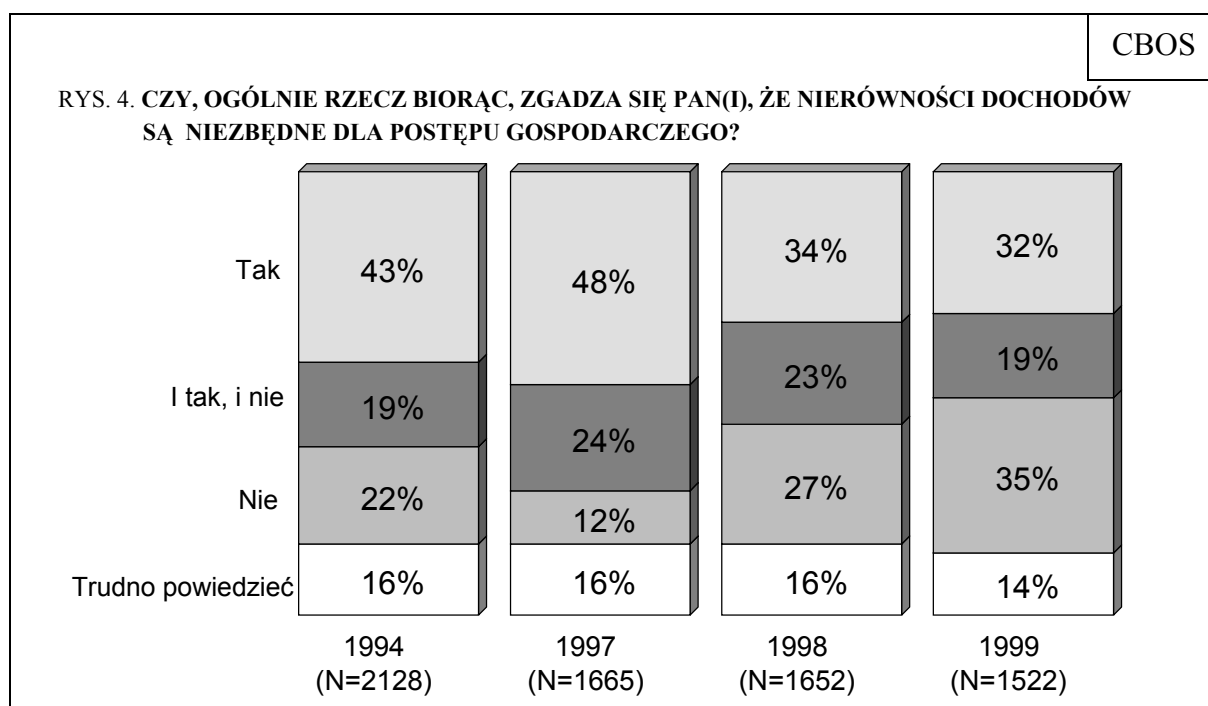
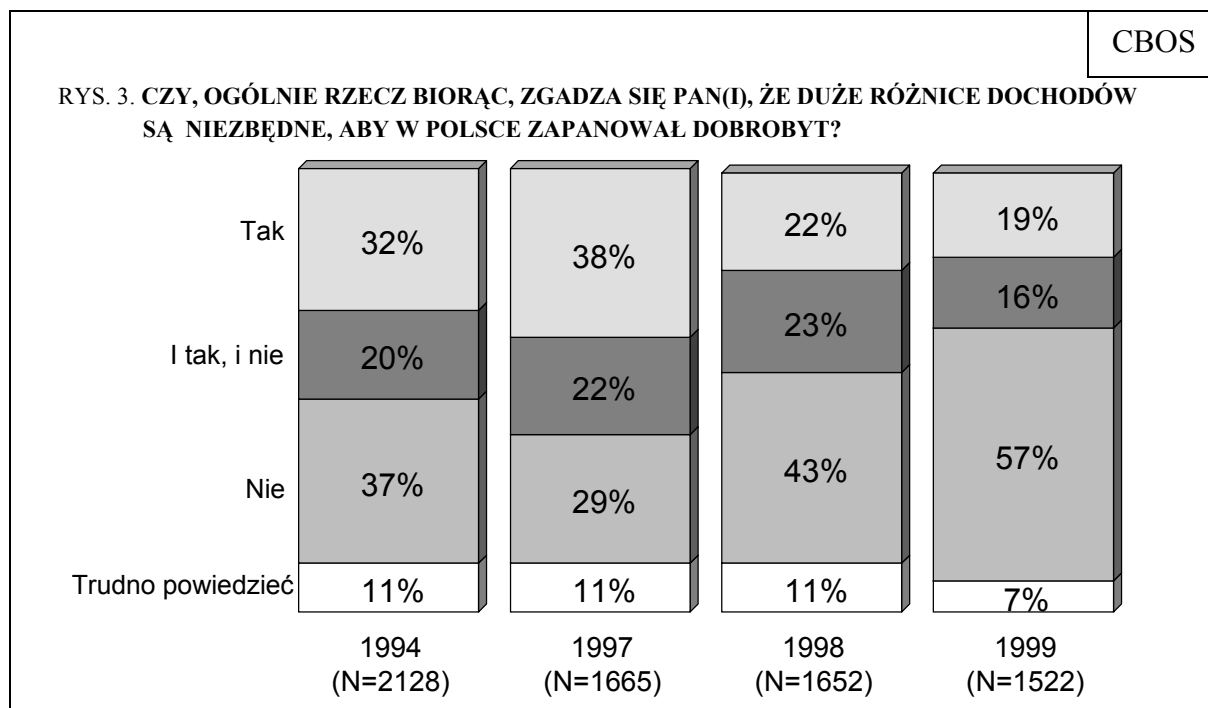
Opinie o związku nierówności dochodów z rozwojem gospodarczym są podzielone. Co trzeci badany (32%) jest zdania, że *nierówności dochodów są niezbędne dla postępu gospodarczego*, ale mniej więcej tak samo licznie reprezentowane są opinie przeciwne (35%). Niespełna co piąty ankietowany (19%) w istnieniu nierówności dochodów dostrzega zarówno dobre, jak i złe strony.

Natomiast teza, że *duże różnice dochodów są niezbędne, aby w Polsce zapanował dobrobyt*, ma zdecydowanie więcej przeciwników (57%) niż zwolenników (19%), a 16% badanych wykazuje wobec niej ambiwalencję.

Tabela 2

Czy, ogólnie rzecz biorąc, zgadza się Pan(i), że:	Tak	I tak, i nie	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- nierówności dochodów są niezbędne dla postępu gospodarczego	32	19	35	14
- duże różnice dochodów są niezbędne, aby w Polsce zapanował dobrobyt	19	16	57	7

Opinie dotyczące istnienia nierówności dochodów jako elementów rozwoju gospodarczego i przyszłego dobrobytu zmieniają się w czasie, przy czym odnotowane wahania i zmiany są świadectwem narastającej - zwłaszcza od roku '97 - dezaprobaty nierówności dochodów. W tym czasie nastąpił 28-punktowy wzrost liczby osób kwestionujących pogląd, iż duże różnice dochodów są niezbędne dla osiągnięcia przez nasz kraj dobrobytu, oraz 23-punktowy wzrost sprzeciwu wobec opinii, że nierówności dochodów są niezbędnym elementem rozwoju gospodarczego.

Stosunek do nierówności dochodów jest wyraźnie związany z położeniem społecznym i materialnym ankietowanych. Im lepiej są wykształceni i mają lepszą sytuację materialną, tym częściej akceptują zróżnicowania dochodów. Wyjątek stanowi ustosunkowanie się do stwierdzenia: *duże różnice dochodów są niezbędne, aby w Polsce zapanował dobrobyt*, które nie wykazuje związku z wykształceniem respondentów.

Poddane ocenie badanych nierówności dotyczą ogólnych zasad wynagradzania za pracę i powiązania tych zasad z rozwojem gospodarczym Polski oraz przyszłą pomyślnością Polaków. Można więc przypuszczać, że u wielu ankietowanych deklarowane nastawienie do nierówności dochodów ma podłoże ideologiczne i wynika z ich orientacji politycznej. Duże zróżnicowania i nierówności dochodów częściej są akceptowane przez badanych o poglądach prawicowych niż lewicowych. Natomiast orientacja polityczna w zasadzie nie wpływa na opinie ankietowanych dotyczące związku między odpowiednim wynagradzaniem pracowitości i rzetelności zawodowej a osiągnięciem w przyszłości dobrobytu narodowego. Warto też zaznaczyć, że zasadność istnienia dużych zróżnicowań dochodów jako gwarancji przyszłego dobrobytu Polaków nawet wśród osób o poglądach prawicowych ma znacznie więcej przeciwników (54%) niż zwolenników (29%).

STOSUNEK DO ROZWARSTWIENIA EKONOMICZNEGO

I INTERWENCJONIZMU

Wśród ankietowanych istnieje duża jednomyślność opinii dotyczącej istnienia nierówności między biednymi i bogatymi, źle i dobrze zarabiającymi. Polacy w większości opowiadają się za egalitaryzmem w sferze materialnego poziomu życia.

Wprawdzie w społeczeństwie panuje niemal powszechna opinia, że *duże różnice dochodów są niezbędne, aby w Polsce zapanował dobrobyt* (81%), ale jednocześnie powszechnie uważa się, że *różnice zarobków w Polsce są zbyt duże* (91%) oraz że *zbyt duże są różnice między bogatymi i biednymi w naszym kraju* (92%). Większość też (72%) jest zdania, że *dochody i bogactwo powinny być w większej mierze rozdzielone między pracujących*. Zdecydowana większość Polaków opowiada się również za interwencjonizmem, podzielając opinię, iż *obowiązkiem rządu powinno być zmniejszenie różnic pomiędzy dobrze i źle zarabiającymi* (82%) oraz że *zmniejszenie różnic pomiędzy bogatymi i biednymi powinno być jednym z najważniejszych zadań w Polsce w ciągu najbliższych 10 lat* (80%).

Tabela 3

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z następującymi stwierdzeniami:	Zgadzam się	I tak, i nie	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- zbyt duże są różnice pomiędzy bogatymi i biednymi w naszym kraju	92	4	3	1
- różnice zarobków w Polsce są zbyt duże	91	3	4	1
- obowiązkiem rządu powinno być zmniejszenie różnic pomiędzy dobrze i źle zarabiającymi	82	8	8	3
- zmniejszenie różnic pomiędzy bogatymi i biednymi powinno być jednym z najważniejszych zadań w Polsce w ciągu najbliższych 10 lat	80	8	7	4
- dochody i bogactwo powinny być w większej mierze rozdzielone między pracujących	72	13	9	7

We wszystkich grupach społeczno-zawodowych i demograficznych przeważa egalitarne nastawienie do zróżnicowań w sferze materialnego poziomu życia. Najwyraźniej jednak stosunek do egalitaryzmu powiązany jest z własną sytuacją zawodowo-społeczną. Przy powszechnym sprzeciwie wobec istniejących nierówności na poziomie ogółu badanych co trzeci (32%) przedstawiciel kadry kierowniczej i inteligencji, ponad jedna czwarta (27%) osób najlepiej wykształconych oraz niemal co czwarty (23%) pracujący na własny rachunek neguje opinię, że dochody i bogactwo powinny być w większej mierze rozdzielone między ludzi pracy. Te same grupy społeczne najczęściej z dezaprobatą odnoszą się też do interwencjonizmu, rozumianego jako wpływanie państwa na rozpiętość między najniższymi i najwyższymi zarobkami oraz programowe niwelowanie istniejących już zróżnicowań.

Jednocześnie wykształcenie i przynależność społeczno-zawodowa w znacznie słabszym stopniu różnicują stosunek do oceny istniejących nierówności (rozpiętości zarobków i dystansu między biedą i bogactwem). Wskazuje to na zbliżoną ocenę różnych grup społecznych dotyczącą występowania nierówności zarobków, dochodów i materialnego poziomu życia, a różnice poglądów dotyczą tylko powinności państwa wobec kontrolowania postępującego rozwarstwienia społecznego.

Tabela 4

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z następującymi stwierdzeniami:	Odpowiedzi twierdzące			
	1994 (N=2128)	1997 (N=1665)	1998 (N= 1652)	1999 (N=1522)
	w procentach			
- zbyt duże są różnice pomiędzy bogatymi i biednymi w naszym kraju	89	89	88	92
- różnice zarobków w Polsce są zbyt duże	83	82	82	91
- obowiązkiem rządu powinno być zmniejszenie różnic pomiędzy dobrze i źle zarabiającymi	71	70	76	82
- zmniejszenie różnic pomiędzy bogatymi i biednymi powinno być jednym z najważniejszych zadań w Polsce w ciągu najbliższych 10 lat	73	74	-	80
- dochody i bogactwo powinny być w większej mierze rozdzielone między pracujących	69	70	70	72

W latach '94 - '98 opinie o zbyt dużym rozwarstwieniu ekonomicznym utrzymywały się na tym samym poziomie. Jednak w ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy (od maja '98 do grudnia '99) wyraźnie wzrosło przekonanie, że w Polsce istnieje zbyt duża rozpiętość zarobków (wzrost o 9 punktów). Od roku '97 wyraźnie nasiliło się też przeświadczenie, że obowiązkiem rządu powinno być zmniejszenie różnic pomiędzy dobrze i źle zarabiającymi (wzrost o 12 punktów) oraz że państwo w ciągu najbliższych dziesięciu lat powinno zadbać o zmniejszenie różnic pomiędzy biedą i bogactwem (wzrost o 6 punktów). Umocniło się przekonanie, że w Polsce istnieje zbyt duże rozwarstwienie społeczne (wzrost o 3 punkty) i utrzymał pogląd, że dochód narodowy powinien być sprawiedliwiej dzielony pomiędzy tych, którzy go wypracowują.

Takie opinie są zapewne wynikiem postrzegania otaczającej rzeczywistości, w której sąsiadują ze sobą ubóstwo i bezradność z manifestacją bogactwa, coraz częściej będącego symbolem życiowego sukcesu. Sprzeciw społeczny muszą także budzić ostatnio dość częste w mediach doniesienia o wysokich zarobkach samorządowców, wysokości diet i dodatków wielokrotnie przekraczających dochody z pracy, samowoli i dowolności w ustalaniu wynagrodzeń za pracę członków zarządu różnego rodzaju spółek Skarbu Państwa, menedżerów Kas Chorych itp.

EGALITARYZM EKONOMICZNY W SPOŁECZEŃSTWIE POLSKIM

Ze stosunku do rozpiętości zarobków, nierówności dochodów i rozwarstwienia ekonomicznego wynika, że Polacy są przywiązani do egalitaryzmu społecznego, rozumianego jako swego rodzaju realizacja idei sprawiedliwości społecznej, bez zbyt dużych różnic w podziale bogactwa narodowego i zasobu dóbr materialnych. Większość Polaków optuje za egalitaryzmem ekonomicznym, zakładającym zmniejszenie rozpiętości zarobków i bardziej równomierny podział dochodów, a tym samym niwelowanie rozwarstwienia ekonomicznego. Większość też uważa, że zmniejszenie istniejących różnic jest powinnością rządu i obowiązkiem państwa.

Na podstawie ustosunkowania się ankietowanych do poddanych ich ocenie pięciu stwierdzeń (▶ *zbyt duże są różnice pomiędzy bogatymi i biednymi w naszym kraju*, ▶ *różnice zarobków w Polsce są zbyt duże*, ▶ *obowiązkiem rządu powinno być zmniejszenie różnic pomiędzy dobrze i źle zarabiającymi*, ▶ *zmniejszenie różnic pomiędzy bogatymi i biednymi powinno być jednym z najważniejszych zadań w Polsce w ciągu najbliższych 10 lat* ▶ *dochody i bogactwo powinny być w większej mierze rozdzielone między pracujących*) można zbudować wskaźnik, który ilustruje nasilenie postaw egalitarnych w naszym społeczeństwie. Wskaźnik zbudowano w ten sposób, że wyodrębnione zostały postawy skrajne, tzn. całkowicie egalitarny stosunek do różnic ekonomicznych i zgoda na interwencjonizm w tej sferze (wysoki egalitaryzm) oraz całkowite lub prawie całkowite przyzwolenie na istniejące rozwarstwienie i liberalną politykę państwa w tej dziedzinie (niski egalitaryzm)².

	CBOS
Nasilenie postaw egalitarnych	
Wysoki egalitaryzm (akceptacja wszystkich pięciu stwierdzeń składających się na wymiar egalitaryzmu)	60%
Umiarkowany egalitaryzm (akceptacja dwóch - czterech spośród pięciu stwierdzeń składających się na wymiar egalitaryzmu)	35%
Niski egalitaryzm (akceptacja tylko jednego stwierdzenia lub negacja wszystkich pięciu stwierdzeń składających się na wymiar egalitaryzmu)	5%

²Pełny rozkład wartości indeksu: 0=3%, 1=2%, 2=6%, 3=11%, 4=18%, 5=60%.

Im wyższe wykształcenie i lepsza kondycja materialna ankietowanych, tym częściej deklarują oni niski i umiarkowany stopień egalitaryzmu i tym rzadziej - wysoki. Jednak tylko osoby z wyższym wykształceniem i dobrze sytuowane częściej opowiadają się za umiarkowanym niż wysokim egalitaryzmem ekonomicznym.

Tabela 5

Cechy społeczno-demograficzne badanych	Orientacje społeczno-ekonomiczne		
	wysoki egalitaryzm	umiarkowany egalitaryzm	niski egalitaryzm
	w procentach		
Wykształcenie			
Podstawowe	69	28	3
Zasadnicze zawodowe	65	33	2
Średnie	56	37	7
Wyższe	34	50	16
Ocena warunków materialnych			
Złe	68	29	3
Średnie	62	35	3
Dobre	42	44	14
Orientacja polityczna			
Lewicowa	65	32	3
Centrowa	59	38	3
Prawicowa	52	36	12
Niezdecydowani	63	32	5

Wprawdzie badani o odmiennych sympatiach politycznych różnią się nasileniem egalitaryzmu (osoby o poglądach prawicowych nieco rzadziej niż pozostałe deklarują wysoki poziom egalitaryzmu i nieco częściej - niski), ale ogólnie rzecz biorąc stosunek do egalitaryzmu jest wyraźniej powiązany z ich osobistą pozycją społeczno-ekonomiczną niż z orientacją polityczną.

W Polsce od lat utrzymuje się akceptacja wysokiego wynagradzania za „dobrą robotę” i przedsiębiorczość. Polacy dostrzegają też, że takie powiązanie zarobków z efektywną pracą sprzyja rozwojowi gospodarce i ogólnemu dobrobytowi. Jednak przekonanie to słabnie w miarę upływu czasu od zapoczątkowania gospodarki rynkowej oraz zmiany zasad wynagradzania za pracę. Zapewne znane wszystkim z obserwacji coraz widoczniejsze przejawy ubóstwa jednych grup społecznych i coraz częściej manifestowane bogactwo innych sprawiły, że Polacy są powszechnie przekonani o zbyt dużej rozpiętości między najniższymi i najwyższymi zarobkami w naszym kraju oraz zbyt dużym dystansie między biednymi i bogatymi, przekraczającym różnice dopuszczalne, w opinii społeczeństwa, dla stymulacji gospodarki i dobrobytu.

Takie postrzeganie rzeczywistości prawdopodobnie przyczynia się do odnotowanego w naszych badaniach nasilenia egalitaryzmu ekonomicznego. W miarę upływu czasu orientacje egalitarne nie tylko nie ulegają redukcji, ale w ostatnim okresie wzrosło nawet przekonanie, że państwo powinno przeciwdziałać istniejącej rozpiętości zarobków i rozwarstwieniu społecznemu.

Opracowała
Macieja FALKOWSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, zgadza się Pan(i), że **duże różnice dochodów są niezbędne, aby w Polsce zapanował dobrobyt?**

(%)

	Tak	I tak, i nie	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	16	57	7	1521
Płeć					
Mężczyźni	20	17	57	5	721
Kobiety	19	15	57	9	800
Wiek					
18-24 lat	25	15	52	9	217
25-34	19	18	60	2	269
35-44	20	18	56	7	299
45-54	22	13	61	4	290
55-64	16	19	60	6	206
65 lat i więcej	14	14	54	18	239
Miejsce zamieszkania					
Wieś	15	18	57	10	550
Miasto do 20 tys.	23	14	55	8	181
20 - 100 tys.	21	13	60	6	300
101 - 500 tys.	23	15	56	6	266
501 tys. i więcej mieszk.	21	18	57	4	225
Wykształcenie					
Podstawowe	15	15	56	15	422
Zasadnicze zawodowe	21	13	59	7	414
Średnie	21	18	58	3	536
Wyższe	22	19	56	3	148
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	23	20	55	2	99
Prac. umysł. niż. szczebla	14	20	63	3	156
Pracownicy fiz. - umysł.	25	16	56	3	129
Robotnicy wykwalifikowani	27	13	57	3	145
Robotnicy niewykwalifik.	20	20	56	3	52
Rolnicy	16	9	69	6	63
Pracujący na własny rach.	24	8	65	2	70
Bierni zawodowo					
Renciści	18	12	58	12	186
Emeryci	16	18	54	12	312
Uczniowie i studenci	21	18	46	15	100
Bezrobotni	19	16	60	5	131
Gospodynie domowe i inni	16	14	57	13	77
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	17	22	59	3	308
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	24	16	55	4	106
sekt. pryw. poza rolnict.	26	12	58	3	268
prywatnym gosp. rolnym	20	8	63	8	67
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	17	14	61	8	217
276 - 399	18	14	60	8	166
400 - 549	18	19	57	6	334
550 - 799	21	15	57	6	228
Powyżej 799 zł	21	19	57	3	235
Ocena własnych war. mater.					
Złe	15	16	62	8	559
Średnie	19	17	56	8	622
Dobre	28	15	51	6	340
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	18	12	58	13	77
Raz w tygodniu	20	16	58	6	727
1-2 razy w miesiącu	20	15	56	9	244
Kilka razy w roku	16	18	59	7	304
W ogóle nie uczestniczy	24	17	54	5	163
Poglądy polityczne					
Lewica	16	17	64	4	379
Centrum	18	18	60	3	415
Prawica	29	13	54	4	407
Trudno powiedzieć	13	16	49	22	318

Tabela 2. Czy, ogólnie rzecz biorąc, zgadza się Pan(i), że nierówności dochodów są niezbędne dla postępu gospodarczego?

(%)

	Tak	I tak, i nie	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	19	35	14	1521
Płeć					
Mężczyźni	33	20	37	10	721
Kobiety	30	18	33	18	800
Wiek					
18-24 lat	30	21	35	13	217
25-34	31	22	38	8	269
35-44	36	21	32	11	299
45-54	36	15	36	13	290
55-64	30	20	35	15	206
65 lat i więcej	24	17	32	27	239
Miejsce zamieszkania					
Wieś	22	24	34	20	550
Miasto do 20 tys.	27	18	40	16	181
20 - 100 tys.	36	19	35	11	300
101 - 500 tys.	40	16	36	8	266
501 tys.i więcej mieszk.	43	13	33	11	225
Wykształcenie					
Podstawowe	20	20	36	24	422
Zasadnicze zawodowe	32	18	33	13	414
Średnie	35	21	34	10	538
Wyższe	51	14	29	7	148
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	49	17	28	6	99
Prac.umysł.niż.szczębla	37	16	36	11	156
Pracownicy fiz.- umysł.	35	21	35	9	129
Robotnicy wykwalifikowani	38	14	34	13	145
Robotnicy niewykwalifik.	17	22	48	13	52
Rolnicy	30	32	24	13	63
Pracujący na własny rach.	30	20	41	9	70
Bierni zawodowo					
Renciści	24	18	37	22	186
Emeryci	29	19	31	20	312
Uczniowie i studenci	31	16	38	15	100
Bezrobotni	25	26	35	13	131
Gospodynie domowe i inni	35	13	43	10	77
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	39	21	31	9	308
spółce właścicieli		9	39	15	106
prywatnych i państwa	38	17	38	7	268
sekt. pryw. poza rolnict.	38	32	27	17	67
prywatnym gosp. rolnym	23				
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	20	18	46	16	217
276 - 399	31	22	35	12	166
400 - 549	30	20	32	18	334
550 - 799	36	15	38	10	228
Powyżej 799 zł	45	19	29	7	235
Ocena własnych war. mater.					
Złe	25	20	37	18	559
Średnie	32	20	36	13	622
Dobre	43	17	29	11	340
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	24	31	25	77
Raz w tygodniu	31	20	36	14	727
1-2 razy w miesiącu	29	20	36	15	244
Kilka razy w roku	36	20	31	13	304
W ogóle nie uczestniczy	37	12	37	15	163
Poglądy polityczne					
Lewica	32	16	42	10	379
Centrum	29	26	37	8	415
Prawica	44	16	33	7	407
Trudno powiedzieć	19	18	25	38	318

Tabela 3. Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z następującym stwierdzeniem:
**dochody i bogactwo powinny być w większej mierze rozdzielone pomiędzy
 ludzi pracy?**

(%)

	Zgadzam się	I tak, i nie	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	72	13	9	7	1522
Płeć					
Mężczyźni	69	15	12	5	722
Kobiety	74	11	6	8	800
Wiek					
18-24 lat	71	14	10	5	217
25-34	63	15	15	6	269
35-44	71	14	11	4	299
45-54	74	13	6	7	290
55-64	77	12	6	6	207
65 lat i więcej	74	10	4	12	239
Miejsce zamieszkania					
Wieś	80	10	4	6	551
Miasto do 20 tys.	77	14	4	5	181
20 - 100 tys.	69	13	10	8	300
101 - 500 tys.	64	16	16	4	266
501 tys. i więcej mieszk.	60	14	16	10	225
Wykształcenie					
Podstawowe	77	11	2	10	423
Zasadnicze zawodowe	76	13	7	4	414
Średnie	70	13	11	5	536
Wyższe	49	17	27	7	148
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	47	14	32	6	99
Prac. umysł. niż. szczebla	77	10	7	7	156
Pracownicy fiz.- umysł.	74	17	6	3	129
Robotnicy wykwalifikowani	71	15	10	4	145
Robotnicy niewykwalifik.	66	15	1	19	52
Rolnicy	82	14	4	1	63
Pracujący na własny rach.	55	19	23	4	70
Bierni zawodowo					
Renciści	76	13	4	8	186
Emeryci	77	10	4	9	313
Uczniowie i studenci	56	20	18	6	100
Bezrobotni	83	6	6	5	131
Gospodynie domowe i inni	67	16	9	8	77
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	72	11	12	5	308
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	61	19	14	6	106
sekt. pryw. poza rolnict.	66	15	13	6	268
prywatnym gosp. rolnym	85	7	4	3	67
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	82	9	4	5	217
276 - 399	77	10	10	4	166
400 - 549	76	12	6	5	335
550 - 799	70	14	9	6	228
Powyżej 799 zł	61	14	19	6	235
Ocena własnych war. mater.					
Złe	80	11	4	5	560
Średnie	73	12	8	7	622
Dobre	55	18	19	8	340
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	76	12	3	9	77
Raz w tygodniu	77	11	7	5	728
1-2 razy w miesiącu	68	14	10	8	244
Kilka razy w roku	68	17	10	5	304
W ogóle nie uczestniczy	56	13	17	14	163
Poglądy polityczne					
Lewica	78	14	5	3	379
Centrum	71	14	9	6	416
Prawica	65	14	17	4	407
Trudno powiedzieć	73	9	3	15	318

Tabela 4. Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z następującym stwierdzeniem:
zmniejszenie różnic pomiędzy bogatymi i biednymi powinno być jednym z najważniejszych zadań w Polsce w ciągu najbliższych 10 lat?

	(%)				
	Zgadzam się	I tak, i nie	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	80	8	7	4	1522
Płeć					
Mężczyźni	78	8	10	4	722
Kobiety	81	9	5	5	800
Wiek					
18-24 lat	76	9	11	4	217
25-34	76	12	8	4	269
35-44	76	10	11	3	299
45-54	83	6	7	4	290
55-64	88	5	3	4	207
65 lat i więcej	83	7	2	8	239
Miejsce zamieszkania					
Wieś	84	6	4	6	551
Miasto do 20 tys.	85	5	6	4	181
20 - 100 tys.	80	8	8	4	300
101 - 500 tys.	73	14	11	2	266
501 tys. i więcej mieszk.	73	10	12	5	225
Wykształcenie					
Podstawowe	86	5	2	7	423
Zasadnicze zawodowe	84	7	9	3	414
Średnie	76	10	9	4	538
Wyższe	63	13	22	2	148
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	59	15	25	1	99
Prac.umysł.niż.szczebła	81	8	8	3	156
Pracownicy fiz.- umysł.	79	11	6	4	129
Robotnicy wykwalifikowani	76	10	8	6	145
Robotnicy niewykwalifik.	84	6	5	5	52
Rolnicy	88	6	2	3	63
Pracujący na własny rach.	65	12	21	3	70
Bierni zawodowo					
Renciści	86	5	2	7	186
Emeryci	86	6	3	5	313
Uczniowie i studenci	65	13	17	5	100
Bezrobotni	85	6	4	5	131
Gospodynie domowe i inni	86	8	4	2	77
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	76	10	12	2	308
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	78	15	5	2	106
sekt. pryw. poza rolnict.	74	7	15	5	268
prywatnym gosp. rolnym	92	2	2	4	67
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	88	3	4	4	217
276 - 399	81	8	7	4	166
400 - 549	82	10	4	3	335
550 - 799	84	7	5	4	228
Powyżej 799 zł	67	11	20	3	235
Ocena własnych war. mater.					
Złe	86	7	4	4	560
Średnie	81	8	5	6	622
Dobre	68	11	18	2	340
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	85	7	6	3	77
Raz w tygodniu	83	8	5	4	728
1-2 razy w miesiącu	79	9	5	8	244
Kilka razy w roku	78	10	9	3	304
W ogóle nie uczestniczy	71	5	19	5	163
Poglądy polityczne					
Lewica	84	9	5	2	379
Centrum	82	9	6	3	416
Prawica	74	8	15	4	407
Trudno powiedzieć	80	8	2	10	318